

Lausunto

7.2.2024

VN/1/2024
VN/1/2024-TEM-2

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

HE 101/2023 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työntekijöiden lähettämisestä annetun lain muuttamisesta

Tausta

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi työntekijöiden lähettämisestä annettua lakia. Euroopan komissio on käynnistänyt Suomea vastaan kaksi rikkomusmenettelyä. Ensimmäinen koskee niin sanotun työntekijöiden lähettämisestä annetun täytäntöönpanodirektiivin 2014/67/EU kansallista täytäntöönpanoa. Toinen perusteltu lausunto koskee ns. EU:n tieliikenteen liikkuvuuspakettia, joiden osalta on kyse lähinnä selkeyttävistä muutoksista.

Euroopan komissio on katsonut, että tietyt lähetetyistä työntekijöistä annetun lain velvoitteet hallinnollisista vaatimuksista eivät ole täytäntöönpanodirektiivin 9 artiklan mukaisia ja eivät myöskään oikeasuhtaisia. Näitä ovat lähetettyjen lain tarkoittaman edustajan kelpoisuus edustaa lähettävää yritystä tuomioistuimessa, palvelujen vastaanottajan niin sanottu huolehtimisvelvollisuus siitä, että lähettävä yritys tekee lähettämislomituksen ja asettaa edustajan Suomessa työskentelyn ajaksi taikka avustaa työsuojeluviranomaista edustajan tavoittamiseksi ja pyytää tietoja lähettävältä yritykseltä edustajasta.

Lisäksi lähettävän yrityksen velvollisuus pitää saatavilla rahoituslaitoksen antama tosite lähetetyille työntekijälle työskentelystä maksetuista palkoista Suomessa on katsottu täytäntöönpanodirektiivin vastaiseksi. Selkeyttämistä vaativat myös lähettämislomituksessa vaadittava tietoa lähettävän yrityksen sijoittautumisvaltion mukaisista vastuuhenkilöistä.

Lisäksi keskeinen puute on se, että laissa ei ole yleistä säännöstä lähetetyn työntekijän suojaksi työnantajan harjoittamaa epäasiallista kohtelua vastaan tilanteissa, joissa työntekijä käynnistää hallinnollisia tai oikeudellisia menettelyjä tämän lain mukaisten oikeuksiensa vaatimiseksi.

Esityksessä ehdotetaan myös muutoksia, joilla tehostettaisiin maantieliikenteessä lähetettyjen kuljettajien valvontaedellytyksiä täsmentämällä vaadittavien asiakirjojen säilytysaikavelvoitetta ja mahdollisuutta käännösten pyytämiseen sekä toteutettavaksi samalla lähinnä tekniset korjaukset tieliikenteen direktiivin toimeenpanoon liittyvät puutteet KOM:n perustellun lausunnon johdosta (lain 16 ja 20 §:t)

Ehdotetuilla muutoksilla saatettaisiin työntekijöiden lähettämisestä annettu laki vastaamaan paremmin direktiivien vaatimuksia.

Keskeiset ehdotukset koskien hallinnollisia vaatimuksia (täytäntöönpanodirektiivin 9 artikla)

Esityksessä ehdotetaan kumottavaksi työntekijöiden lähettämisestä tehtävä ilmoitus rakennuttajalle ja pääurakoitsijalle. Täytäntöönpanodirektiivin mukaan ilmoitus voidaan vaatia lähettämisestä tehtäväksi ainoastaan viranomaiselle. Siksi tämä velvoite ja siihen liittyvä rangaistus ehdotetaan poistettavaksi laista.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Työ- ja elinkeinoministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 32
00023 Valtioneuvosto

Aleksanterinkatu 4
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

09 1606 2160
+358 9 1606 2160

kirjaamo.tem@gov.fi
www.tem.fi

Lisäksi ehdotetaan kumottavaksi tilaajan toimintavelvoite työsuojeluviranomaisen pyynnöstä sopimus-kumppanin tavoittamisesta ja tähän liittyvä laiminlyöntimaksu. Toimintavelvoitteen poistaminen ei oleellisesti heikennä työsuojeluviranomaisen toimintaedellytyksiä, koska lain 17 §:ssä on yleinen viranomaisen tiedonsaantipykälä, jonka perusteella työsuojeluviranomainen voisi edelleen pyytää tietoja tilaajalta tarvittaessa.

Laista poistettaisiin edustajaa koskeva kelpoisuus edustaa lähettävää yritystä tuomioistuimessa, mikä on harhaanjohtava vaatimus, koska oikeudenkäyntiasiamiehiä koskeva sääntely on muutettu jo vuonna 2013 ja lähetettyjen lain mukainen edustaja ei täytä näitä vaatimuksia. Lisäksi edustajan tehtävää yhteydenpidosta selkeytettäisiin siten, että todetaan edustaja toimivan yhteyshenkilönä lähettävän yrityksen ja viranomaisten välillä.

Rahoituslaitoksen antamalla tositteella on tarkoitettu käytännössä pankilta saatavaa kuittia, joka osoittaa, että lähettävä yritys on tosiasiasa maksanut palkan työntekijälle. Suomi on katsonut, että palkkalaskelma ei yksinään riitä osoittamaan, että palkka on tosiasiasa maksettu työntekijälle eräpäivänä. Säännöstä täsmennettäisiin vastaamaan täytäntöönpanodirektiivin vaatimuksia siten, että työsuojeluviranomaisella olisi oikeus pyytää tarvittaessa todistus palkanmaksusta tai muunlainen palkanmaksua osoittava selvitys, mikä voisi olla esimerkiksi kopio tiliotteesta tai työnantajan antamasta kuitista käteispalkanmaksusta. Palkanmaksun selvittäminen on oleellinen osa lähetettyjen työntekijöiden työehtojen toteutumisen valvontaa.

Lisäksi ehdotetaan täsmennettäväksi ja selkeytettäväksi lähettävän yrityksen osalta vaadittavia tietoja lähettämislmoituksessa lähettävän yrityksen sijoittautumisvaltion lainsäädännön mukaisesti nimitystä vastuuhenkilöistä. Säännöstä täsmennetään siten, että ilmoitettavat vastuuhenkilöt tulee olla nimetty ja niiden ei tarvitse kuitenkaan olla yrityksen sijoittautumisvaltiossa.

Tilaajan huolehtimisvelvoite edustajan asettamisesta tai lähettämislmoituksen tekemisestä muutettaisiin tiedottamisvelvoitteeksi vastaamaan paremmin velvoitteen sisältöä. Kyse on lähinnä kielellisestä selkeytyksestä lakiin koskien velvoitteen tosiasiallista sisältöä. Tilaajalla ei ole velvollisuutta varmistua nykyäänkään näiden toimien tosiasiallisesta tekemisestä, vaan antaa tieto näistä lähettävän yrityksen velvoitteista.

Vastatoimien kieltäminen ja siihen liittyvä vahingonkorvaus

Euroopan komissio on katsonut myös puutteeksi sen, että laissa ei ole yleistä säännöstä epäasiallisen kohtelun kieltämiseksi, mitä täytäntöönpanodirektiivin 11 artiklan 5 kohta edellyttää.

Lakiin esitetään lisättäväksi lähetetyn työntekijän suojelemiseksi vastatoimien kieltäminen koskeva säännös ja kiellon rikkomisesta seuraamuksena vahingonkorvausvelvollisuus, joilla turvattaisiin lähetetyn työntekijän oikeus vaatia työntekijöiden lähettämisestä annetun lain mukaisia oikeuksiaan viranomaisissa ja tuomioistuimenmenettelyssä.

Säännöksellä suojattaisiin direktiivin mukaisesti lähetettyä työntekijää kaikilta työnantajansa vastatoimilta tai muulta epäasialliselta kohtelulta, direktiivin edellyttämän mukaisesti tilanteissa, joissa työntekijä vaatii oikeudellisessa tai hallinnollisessa menettelyssä lähetettyjen lain mukaisia oikeuksia. Tämä direktiivin velvoite on yleisluontoinen. Käytännössä vastatoimissa tai epäasiallisessa kohtelussa voi olla kyse esimerkiksi työkomennuksen ennakkoilmoituksesta päätämisestä Suomessa, työehtojen heikentämisestä tai työsuhteen päättämisestä.

Täytäntöönpanodirektiivin yleisluontoisten seuraamussäännös tehokkaista, oikeasuhteisista ja varoittavista seuraamuksista voidaan lähtökohtaisesti katsoa jättävän jäsenvaltiolle harkintavaltaa arvioida kansallisen oikeusjärjestelmän puitteissa, mihin säädöksen velvoitteisiin tulee liittää seuraamus ja millaiset seuraamukset ovat aiheellisia. Ehdotus hakee tasapainoa direktiivin tosiasiallisten tavoitteiden saavuttamiseksi, vastatoimen kiellon rikkominen ilman seuraamusta, ei tuo tehoa velvoitteiden parempaan toimeenpanoon.

Vastatoimien kieltäminen tulee sovellettavaksi vain silloin, kun lähetetty työntekijä vaatii työntekijöiden lähettämisestä annetun lain mukaisia oikeuksia tuomioistuimessa tai viranomaismenettelyssä. Sääntelyllä pyritään ehkäisemään vastatoimia ja edistämään lähetettyjen työntekijöiden suojaa vastaamaan soveltuvin osin suomalaisia työntekijöitä. Vastatoimeksi väitetyn menettelyn sallittavuutta arvioitaisiin viime kädessä lähetetyn työntekijään sovellettavan lain mukaan työsuhteen päättämistilanteissa.

Seuraamuksen osalta on käytetty täytäntöönpanodirektiivissä olevaa harkintavaltaa asetettavan seuraamuksen suhteen.

Rikastumiskielto huomioi käytännössä sen, että samasta asiasta ei voisi saada kahdesti korvausta (sijoittautumismaan tai Suomen lainsäädännön perusteelle). Olennaista on se, kattaako jo saatu kompensatio saman vahingon kuin se korvaus, jota työntekijä vaatii vastatoimien kiellon loukkauksen vuoksi. Jos korvaus on maksettu samasta vahingosta jo toisen valtion tuomioistuimen ratkaisun perusteella, estää tämä vahingonkorvauksen määräämisen Suomessa, mikäli asiasta esitetään väite ja selvitystä tuomioistuinkäsittelyssä. Ehdotus ei rajoittaisi nykyisestä työnantajan direktio-oikeuden käyttöä tai oikeutta päättää lähetetyn työntekijän työsopimus työsopimukseen sovellettavan lain mukaisesti.

Vastatoimien kiellon seurauksena määrättävään vahingonkorvaukseen sovellettaisiin normaaleja todistustaakkasääntöjä. Lähetettyjen työntekijöiden suojelemiseksi esityksessä on pitäydytty ehdotetussa laajassa vastatoimien kiellossa ja lähettävän yrityksen vahingonkorvausvastuussa.

Neuvotteleva virkamies Päivi Kantanen

Jakelu Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Tiedoksi Nico Steiner, TEM
Katariina Jämsén, TEM
Kimmo Ruth, TEM
Jan Hjelt, TEM